

Концепція забезпечення соціальним житлом і його будівництва спрямована на:

- забезпечення житлом осіб, які його потребують;
- покращення інфраструктури населених пунктів;
- розвиток економічної сфери населених пунктів;
- повернення громадян в Україну;
- підвищення статусу країни через піклування про своїх громадян.

Концепція спрямована на забезпечення соціальним житлом якнайбільшої кількості людей. Це покращить громадську думку, єдність, покаже повагу держави до своїх громадян та їх прав, допоможе конкурувати з європейськими країнами за рівнем життя та розвивати країну. Нові проекти, ініціативи та платформи з'являються з метою сприяння творчості, стимулювання розвитку креативних індустрій, надання фінансової підтримки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Синиця В. А. Зарубіжний досвід механізму формування інноваційної інфраструктури. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2022. № 3(8). С. 73–80.
2. Дуда О. І. Креативний потенціал в умовах війни: виклики та можливості. *Креативний простір*. 2023. № 16. С. 40–42.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ ЯК ПОКАЗНИК СТІЙКОСТІ ТА ВІДТВОРЮВАНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Скороход О. П.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)

e-mail: o.skorokhod@donnu.edu.ua

У сучасному світі цифрові технології відіграють дедалі важливішу роль у політичних процесах. Україна не є винятком. Війна, звісно, продовжує вносити свої жахливі й деструктивні корективи у всі процеси розвитку держави, зокрема у сталість політичної системи. Однак це не означає, що Україна на цьому шляху відмовилась чи має відмовитися від свого історичного вибору – розбудови правової, соціальної держави зі сталою політичною системою.

У цьому контексті політична система є комплексом інститутів, процесів і норм, які забезпечують взаємодію держави з суспільством та регулюють політичні відносини у країні. Відповідно до визначення, яке наводить Д. Істон, політична система – це сукупність взаємодій і установ, за допомогою яких ухвалюються та реалізуються обов'язкові рішення для суспільства [3]. Основними складниками її стійкості є прозорість, довіра громадян, стабільність інститутів та взаємодія між державою і суспільством. Політична система здатна відтворюватися, якщо вона ефективно адаптується до нових умов, забезпечує стабільність влади та має високу політичну участь громадян. Отже, політична участь є одним із ключових елементів функціонування політичної системи.

Політична участь – це процес, за допомогою якого громадяни впливають на політичні рішення та діють у межах інститутів, що сприяють реалізації їх політичних прав [2]. Вона включає різноманітні види легальної участі: участь у виборах, діяльність у політичних партіях і громадських об'єднаннях, протестних рухах, громадських обговореннях та ін. Політична участь тісно пов'язана зі стійкістю політичної системи, яка передбачає її здатність підтримувати ефективно функціонування навіть у складних умовах, та емерджентністю, що полягає у здатності політичної системи адаптуватися до нових викликів і продовжувати свою роботу в часи кризи.

Для демократичної системи політична участь є показником її стійкості, оскільки вона забезпечує зв'язок між державою і суспільством, даючи змогу громадянам контролювати діяльність влади, впливати та брати участь у прийнятті державних рішень. Високий рівень участі сприяє підвищенню довіри до політичних інститутів, що є критичним для збереження стійкості системи. Водночас відтворюваність політичної системи залежить від її здатності реагувати на нові виклики та залучати нові форми участі [1]. З цього погляду цифровізація стає важливим інструментом задля підвищення рівня політичної участі населення, що, безумовно, впливає на розвиток політичної системи, забезпечуючи її адаптацію до сучасних реалій.

В Україні за останні 10 років відбулися суттєві зміни у формах політичної участі та форматах її реалізації. Так, від початку російської агресії у 2014 році, подальших змін через глобальні обмеження внаслідок COVID-19 та розгортання повномасштабної війни, Україна, її державні інституції, громадянське суспільство продовжило активно пристосовуватися до глобальних технологічних змін, розробляти та впроваджувати цифрові технології на всіх рівнях. Вони стали важливим і невід'ємним інструментом для забезпечення політичної участі громадян у сучасний період розвитку України. Зокрема, були запроваджені цифрові інструменти публічного процесу – електронні петиції, онлайн-платформи для громадських обговорень та голосування [6]. До того ж цифровізація продовжує дедалі глибше проникати у повсякденне життя українців. Сьогодні переважній більшості населення України важко собі уявити життя без цифрових сервісів надання послуг «Дія», різних комунальних, транспортних та соціальних платформ, банківських сервісів, комунікацій з органами влади всіх рівнів за допомогою чат-ботів тощо.

Цифровізація політичної участі в Україні є ключовим фактором для забезпечення стійкості політичної системи в умовах війни та під час повоєнної відбудови. Воєнний конфлікт створює безпрецедентні виклики для політичної системи, зокрема обмежує фізичну участь громадян у виборах та інших політичних процесах. Цифрові технології дають змогу громадянам продовжувати брати участь у політичному житті, незважаючи на фізичні обмеження.

Перевагами цифровізації є:

1. Забезпечення участі громадян у кризових умовах. Цифрові платформи дають змогу громадянам зберігати політичну активність навіть у надзвичайних умовах, як-от війна чи пандемія. Це підвищує легітимність політичної системи, оскільки гарантує участь усіх груп населення.

2. Прозорість виборчих процесів. Впровадження технологій блокчейн та автоматизація підрахунку голосів сприяють підвищенню прозорості виборчих процесів та запобігають фальсифікаціям [4].

3. Оперативність та ефективність. Цифрові технології дають змогу скоротити час на прийняття політичних рішень і підвищують ефективність державного управління в умовах криз, як-от війна.

Незважаючи на переваги, цифровізація несе певні ризики, які так само можуть вплинути на стійкість політичної системи:

1. Цифровий розрив і нерівний доступ до політичної участі. Цифровий розрив виникає через різний рівень доступу до технологій і цифрової грамотності серед громадян. Наприклад, у сільських районах та регіонах із нижчими доходами громадяни мають менше можливостей користуватися інтернетом та цифровими технологіями. В Україні у 2021 році лише 78 % громадян мали доступ до інтернету, тоді як у сільських районах цей показник був ще нижчим – приблизно 65 % [5]. Така різниця може впливати на рівень політичної участі та доступу до електронних виборчих систем, що поглиблює політичний розрив між соціальними групами. До прикладу, у Швеції, яка також активно впроваджує електронні вибори, було виявлено, що лише приблизно 8 % населення, переважно люди похилого віку та сільські мешканці, не брали участі в електронних виборах через брак доступу або недостатню цифрову грамотність.

2. Безпекові ризики. Кібербезпека є одним із найбільших викликів цифровізації політичних процесів. У 2020 році в Україні було зафіксовано понад 400 тисяч кібератак на державні установи, з яких значна частина була спрямована на системи, що обробляють персональні дані громадян. Так, до прикладу, у 2014 році під час президентських виборів в Україні хакери зламали Центральну виборчу комісію, що призвело до спроб фальсифікації результатів голосування [4]. З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну цей показник, імовірно, збільшився в рази (з міркувань безпеки точні дані поки що є державною таємницею). Це підкреслює важливість посилення кіберзахисту у цифрових виборчих системах, особливо під час війни та у повоєнні часи, коли такі ризики зростають, оскільки кібератаки стають інструментом інформаційної війни.

3. Економічні ризики. Цифровізація вимагає значних інвестицій у розробку та підтримку інфраструктури. За даними Світового банку, впровадження повноцінної електронної виборчої системи в країні може коштувати від \$1 до \$5 мільяр-

дів, залежно від її складності та ступеня захисту даних [8]. Під час війни або в період повоєнної відбудови витрати на такі інвестиції можуть бути проблематичними. Нестача фінансування може призвести до того, що системи будуть недостатньо захищені, що підвищує ризики кібератак і недовіри до цифрових платформ. В Естонії, де система електронного голосування впроваджена з 2005 року, щорічні витрати на підтримку системи становлять приблизно \$2 мільйони. Водночас Україні, з її більшим населенням і географічними особливостями, можуть знадобитися значно вищі інвестиції.

Отже, ми можемо сформулювати певні рекомендації. Насамперед необхідно забезпечити захист державних платформ від кібератак, зокрема шляхом використання новітніх технологій шифрування та багаторівневих систем верифікації користувачів. До того ж Україні треба якнайшвидше привести у відповідність до європейських норм і вимог власне законодавство у цій галузі задля можливості спільного захисту кіберпростору та цифрових даних.

По-друге, необхідно всіма доступними засобами підвищувати цифрову грамотність і сприяти зменшенню цифрового розриву. Держава повинна забезпечити рівний доступ до цифрових технологій.

По-третє, важливо забезпечити стійкі фінансові вкладення в розвиток цифрових платформ, посилення їх безпеки, а також сталість фіскального навантаження на представників галузі ІТ та суміжних сфер, що стане запорукою довіри до політичної системи [7].

Підсумовуючи, можемо стверджувати, що цифровізація політичної участі в Україні є важливим інструментом для підтримки стійкості та відтворюваності політичної системи в умовах воєнного та повоєнного періоду. Вона дає змогу зберігати політичну активність громадян, підвищує прозорість процесів і забезпечує ефективність державного управління. Однак для досягнення максимальних результатів необхідно враховувати ризики та впроваджувати відповідні заходи для їх мінімізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Цифровізація політичних процесів: монографія / І. В. Васюта (ред.). Київ: НАН України, 2020. 400 с.
2. Головченко В. І. Теорія політичних систем: монографія. Харків: Основа, 2018. 450 с.
3. Катренко А. В. Системний аналіз: підручник. Львів: Новий Світ-2000, 2011. 396 с.
4. Мельник А. В. Блокчейн та його роль у забезпеченні прозорості виборчих процесів. Харків: Видавництво Харківського університету, 2020. 310 с.
5. Інтерв'ю Михайла Федорова про перспективи цифровізації України. *Міністерство цифрової трансформації України*. 2023. URL: <https://www.mintsyfra.gov.ua/interview> (дата звернення: 19.06.2024).
6. Дистанційне електронне голосування як механізм реалізації виборчих прав громадян України. *НІСД*. Київ: НІСД, 2021. 150 с. URL: [10.53679/NISS-analytrep.2021.15](https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2021.15) (дата звернення: 19.06.2024).

7. Закликаємо зберегти спрощену систему оподаткування для інтернет-провайдерів України. *Офіс ефективного регулювання*. 2023. URL: <https://brdo.com.ua/news/zaklykayemo-zberegty-sproshhenu-systemu-opodatkuvannya-dlya-internet-provajderiv-ukrayiny/> (дата звернення: 19.06.2024).

8. Fourie D. Mechanisms to Improve Citizen Participation in Government and its Administration. 2001. URL: https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/11619/Fourie_Mechanisms.pdf (дата звернення: 19.06.2024).

РОЗПІЗНАВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ІЗ ОЗНАКАМИ ЗАМОВНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ СЕМАНТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Стеблина Н. О.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)

e-mail: n.steblyna@donnu.edu.ua

Матеріали із ознаками замовності («джинса») становлять проблему як для професійних українських медіа, так і для нових (наприклад, телеграм-канали). Із подібною практикою непрозорості відбору інформації для поширення стикаються й видання в інших країнах [1].

Причиною появи подібних текстів називають і тривалий радянський досвід української журналістики, і залежність медіа уже незалежної України від олігархів, і слабкість та подекуди непрозорість рекламного ринку, і фінансові труднощі самих професійних медіа [2]. Українська «джинса», необ'єктивне висвітлення подій деякими медіа також згадується й у звітах міжнародних організацій, що вимірюють свободу слова, рівень дотримання прав людини, демократизації країн світу, стійкість медіа (Freedom House [3], IREX [4] тощо). Там зазначається, що подібний маніпулятивний контент наносить шкоду українській демократії, зокрема й під час виборів. Також «джинса» та політичні маніпуляції можуть становити загрозу й повоєнному відновленню України, її євроінтеграції.

Для того, щоб сприяти більшій прозорості професійних медіа, а також навчити суспільство розпізнавати матеріали із ознаками замовності, українські професійні медіаорганізації здійснюють постійний моніторинг різних типів медіа: телеканалів (або ж під час повномасштабного вторгнення – Єдиного телемарафону), загальнонаціональних онлайн-медіа, регіональної преси та онлайн-видань, а також – телеграм-каналів [5].

Якщо аналізувати результати моніторингів останніх років, то кількість «джинси» незначна – на рівні 1–5 % [6]. Здавалося б, це небагато. Проте якщо згадати дані до повномасштабного вторгнення, а особливо передвиборчих кампаній, то подібний контент може становити до третини матеріалів того або іншого видання.

Тож оскільки проблема матеріалів із ознаками замовності існує, вважаємо актуальним запропонувати підходи для машинного розпізнавання таких матеріалів – за допомогою комп'ютерного аналізу. Методології українських професійних медіаорганізацій, які виявляють «джинсу», не передбачають автоматизованого